

TLM_Lausunto_SIMO_Simoniemen ak_kaavaehdotus2_20042026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija

SIMO, SIMONIEMEN ASEMAKAAVA KIINTEISTÖJEN 751-404-8-23, 751-404-121-2 JA 751-895-2-18 ALUEILLE, KAAVAEHDOTUS 2

Simon kunta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa uudelleen nähtäville asetetusta asemakaavaehdotuksesta, joka koskee kiinteistöjä 751-404-8-23, 751-404-121-2 ja 751-895-2-18 Simoniemessä. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu muun muassa kaavaehdotus (2.3.2026) ja kaavaselostus (17.11.2025), kulttuuriympäristöselvitys (19.12.2025), arkeologisen inventoinnin raportti (19.6.2025) sekä vastineet kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja vireille tulosta sekä valmisteluaineistosta ja ensimmäisestä kaavaehdotuksesta annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin. Tornionlaakson museo on lausunut kaavan vireille tulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 14.6.2024, valmisteluaineistosta 27.2.2025 sekä kaavaehdotuksesta 12.1.2026.

Kaavaehdotus 2 ja rakennettu kulttuuriympäristö

Kaavaselostuksen mukaan ehdotusvaiheeseen lausuntojen ja mielipiteiden sekä lisäselvitysten asemakaavan rakennusaloja ja -oikeuksia on tarkistettu sekä tarkennettu suojelu- ja rakentamistapamääräyksiä. Lisäksi korttelialueita on pienennetty ja huomioitu luonnon- tai arkeologisten arvojen kannalta merkittäviä alueita. Suunnittelualueen pohjoisosan, vanhojen kalamajojen ympäristön kaavamerkinnot vastaavat ensimmäistä kaavaehdotusta. Pappilaa ja valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä koskevia kaavamääräyksiä on yhtenäistetty museon aiemman lausunnon perusteella.

Ensimmäisestä kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa museo on tuonut esiin, että kaavaehdotus ei edelleenkään tue riittävästi alueen tunnistettujen kulttuurihistoriallisten arvojen säilymistä, ja muistuttanut, että valtakunnallisesti merkittävän alueen ominaispiirteet tulee säilyttää ja turvata asemakaavassa. Pappilan ympärille tulee jättää riittävästi sen asemaa kyläkuvassa korostavaa avointa pelto- tai niittyaluetta (yleiskaavassa MY/s) eikä alueelle tule museon näkemyksen mukaan osoittaa nyt esitettyä rakentamista. Lisäksi museo toi esiin, että suunnitellusta rakentamisesta tulisi laatia enemmän havainnekuvia tai -malleja.

Tornionlaakson museo toteaa, että RM-alueita on pienennetty sekä vanhan pappilan ympärillä että etelämpänä kaava-alueita, uudisrakentamisen rakentamisaloja on siirretty etäämmäs vanhasta pappilarakennuksesta, Pappilantien varren peltoalue on osoitettu avoimena säilytettäväksi MY-alueeksi ja kaavaan on lisätty yleisiä kaavamääräyksiä, jotka ohjaavat rakentamistapaa. Vanhaa pappilaa lähimpien uudisrakennusalojen sijoittelussa on pyritty huomioimaan perinteinen rakentamistapa.

Tornionlaakson museon johtaja

20.04.2026

§ 43/2026

Nähtävillä olevaan kaava-aineistoon ei ole lisätty havainnekuvia suunnitellusta rakentamisesta arvioinnin tueksi. Laadittua kulttuuriympäristöselvitystä ei ole täydennetty. Museo on jo kaavan vireille tulon yhteydessä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antamassaan lausunnossa (14.6.2024) tuonut esiin, että suunnittelualueelta tulee laatia kulttuuriperintö-/ympäristöselvitys, jossa **painotetaan vanhan pappilan historiallisia erityispiirteitä ja säilyneisyyttä**. Valmisteluaineistosta antamassaan lausunnossa todennut, että laaditun kulttuuriympäristöselvityksen avulla ei ole mahdollista määrittellä asemakaavatasoisesti rakennusten suojelumääräyksiä. Museo on tuonut esiin, että kaikkien pappilaan kuuluvien vanhojen rakennusten osalta tarvitaan tarkemmat inventointitiedot ja erityisesti pappilasta tietoa sen nykytilasta ja sisätiloista, jotta voidaan arvioida asemakaavan suojelumääräysten tarve ja laajuus.

Koska tarkentavaa tietoa ei ole saatavilla tulee suojelumerkinnän (sr) määräystä täydentää pappilan kulttuurihistoriallisten arvojen turvaamiseksi. Museo esittää merkinnän täydentämistä seuraavasti: *Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti tai historiallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia korjaus- ja muutostöitä, jotka turmelevat rakennuksen rakennustaiteellista tai kulttuurihistoriallista arvoa julkisivujen tai sisätilojen osalta. Mikäli rakennuksessa on aikaisemmin suoritettu sen arvoja tai tyyliä tarvitseviä toimenpiteitä, rakennus on korjaus- tai muutostöiden yhteydessä pyrittävä korjaamaan rakennuksen tyyliin hyvin soveltuvalla tavalla. Korjaus- ja muutostöiden toteutuksesta tulee pyytää alueellisen vastuumuseon (Tornionlaakson museo) lausunto.*

Lisäksi museo esittää pappilan pihapiirissä olevan vanhan puuston osoittamista säilytettäväksi. Säilytettävää puustoa olisi hyvä osoittaa myös vanhan pappilan sekä pappilan aitan ja korttelin 181 alueelle osoitetun rakentamisen väliin.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kaavaselostusta on päivitetty ja siihen nyt listattu kolme suunnittelualueella sijaitsevaa ja vuonna 2025 toteutetussa inventoinnissa löydettyä arkeologista kulttuuriperintökohdetta alakohteineen. Kaavaehdotuksen selostuksessa lukee kuitenkin edelleen virheellisesti, että *"Suunnittelualueelle ei sijoitu tiedossa olevia arkeologisia kohteita"*.

Uudessa kaavaluonnoksessa on otettu paremmin huomioon alueen kiinteät muinaisjäännökset. Kohde **Simoniemen vanha pappila** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000094999) alakohteineen käsittää kolmen erilaisen piharakennuksen, kaivon sekä saunan jäänteet, joista kaikki periytyvät 1800-luvulta. Edellisessä kaavaluonnoksessa saunanjäänteiden päälle oli kaavoitettu rakennusala. Uudessa kaavaluonnoksessa kyseinen alakohde on merkitty karttaan ja sen kohdalle on merkitty MY-alue, joka toimii samalla kohteen suoja-alueena, joskin vain metrien päästä kohteesta, sen pohjois- ja eteläpuolelle on merkitty rakentamista. Kyseisen kohteen lähellä sijaitsee kohde **Plassinnokka** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000095001), vanha lähdekaivo ja mahdollinen uhrilähde, joka on toistaiseksi merkitty Muinaisjäännösrekisteriin mahdollisena muinaisjäännöksenä, mutta joka voi maastotarkastuksen myötä muuttua varsinaiseksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Museo kiittää kaavoittajan ratkaisua merkitä myös kyseinen kohde jo nyt

Tornionlaakson museon johtaja

20.04.2026

§ 43/2026

muinaisjäännöksenä kaavakarttaan. Myös tämä kohde sijaitsee MY-alueella, kuitenkin vain metrien päässä RM-alueesta ja kaavoitetusta rakennusalueesta.

Kaavoituksessa ei edelleenkään ole otettu huomioon pappilaan 1900-luvun alussa liittyneen kartanopuutarhan jäänteitä. Arkeologisessa inventoinnissa maastossa havaittiin useita puutarhaan liittyviä rakenteita ja puutarhan alue on vielä selvästi erotettavissa ympäristöstään, vaikka se on osin kasvillisuuden valtaama. Puutarhaan liittyvät kiinteät rakenteet, luonnonkiviaidat, muodostavat muun kulttuuriperintökohteen nimeltä **Pappilannokka** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000095000). Kaavaselostuksessa mainitaan kyseinen kohde, mutta ei siihen kaavoituksessa kohdistuvia vaikutuksia.

Vanhan pappilan huomioiminen taimitarhoineen on kuitenkin otettu painokkaasti esiin myös kyläläisten puolelta. Paikallisten huoli arvokkaan kulttuuriympäristön, johon oleellisesti liittyy vanhan taimitarhan kautta kylän maisemaan juurtuneet erityiset kasvilajit, säilymisestä on useasti esitetty huolestuneita mielipiteitä. Tätä vasten kaavaselostuksessa kyseiseen kohteeseen kohdistuvat vaikutukset tulisi avata erityisen huolellisesti ja kattavasti.

Vanhan pappilan taimitarhan ja puutarhan tuhoutumiseen ei oteta kunnolla kantaa myöskään vastineessa museon edelliseen lausuntoon. Vastineessa todetaan vain, että *"Tiettävästi jo yli 70 vuotta sitten lakanneen taimitarhan inventoidut muut kulttuuriperintökohteet on huomioitu kaava-aineistossa niiden merkittävyyden perusteella"*, vaikka kyseisiä muita kulttuurikohteita ei ole huomioitu kaava-aineistossa juuri mitenkään. Vastauksesta ei myöskään käy ilmi, millä perusteilla kyseisen kohteen *merkittävyys* on arvioitu tai millä tavalla taimitarhan *ikä* kyseisen arkeologisen kulttuuriperintökohteen merkittävyyteen vaikuttaa. Myöskään se, että osa alueesta on tuhoutunut kesäteatterin rakentamisen myötä ei poista muun kohteen arvoa. Museovirasto yleisesti suositaa, että muita kulttuuriperintökohteita kohdeltaisiin kuten kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Simoniemen kaavan arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvia vaikutuksia ei ole eritelty ollenkaan kaavaselostuksessa. Vain sivulla 43, kohdassa 5.1. asemakaavaratkaisu sanotaan edelleen, kuten edellisessäkin versiossa, että *"korttelialueita pienennettiin ja huomioitiin luonnon- tai arkeologisten arvojen kannalta merkittäviä alueita"*. Selostuksessa tulisi kuitenkin erikseen ottaa huomioon ja käydä läpi lisärakentamisen aiheuttamat riskit alueen arkeologiselle kulttuuriperinnölle. Esimerkiksi teiden rakentaminen ja parannukset, puiden hakkuu ja rakennusmateriaalien tuonti ja väliaikainen varastointi voivat muodostaa uhan nyt hyvin lähellä suunniteltuja rakennuksia sijaitseville muinaisjäännöksille. Uhka on todellinen varsinkin alueen eteläisessä osassa, jossa **Simoniemen vanhan pappilan** alakohde ja kohde **Plassinnokka** sijaitsevat vain metrien päässä RM-alueista ja niille tulevista rakennuksista. Tämän vuoksi museo suositaa, että kaavaselostukseen sekä kaavan yleisiin määräyksiin voisi lisätä tekstin *"Rakentamisalueiden läheisyydessä sijaitsevat arkeologiset kohteet tulee merkitä selkeästi maastoon ennen rakennustöiden aloittamista ja niiden ajaksi. Rajauksen tulee noudattaa muinaisjäännösalueen tai muun kulttuuriperintöalueen rajausta. Rakentamisen aikana tulee varmistaa, että tieto muinaisjäännöksistä siirtyy kaikille alueella työskenteleville"*. Selvällä merkityksellä voidaan välttää useimmat rakennusvaiheen

Tornionlaakson museon johtaja20.04.2026§ 43/2026

riskit muinaisjäännöskohteille. Lisäksi nykyisen kaavaluonnoksen mukaan kohde **Pappilannokka** tulee käytännössä tuhoutumaan, vaikka tätä vaikutusta ei ole eritelty selostuksessa millään tavalla.

Tornionlaakson museo toteaa, että uudessa kaavaehdotuksessa on huomioitu aiempaa paremmin olemassa oleva kulttuuriympäristö ja sen ominaispiirteet. Vanhan pappilan asema maisemassa ja suhteessa uudisrakentamiseen on vahvempi. Sen sijaan vanhojen kala-aittojen osalta muutoksia ei ole tehty aiempaan ja osa arkeologisen kulttuuriperinnön kohteista on edelleen huomioimatta. Vaikutusten arviointi suhteessa arkeologiseen kulttuuriperintöön puuttuu kokonaan ja muun muassa pengertämisen vaikutukset maisemaan voivat korostaa uudisrakennusten näkyvyyttä muutoin alavassa merenrantamaisemassa. Museo kehottaa kuntaa ottamaan edellä lausuttu ja esitetyt täydennykset kaavassa huomioon, jotta kaava täyttää alueidenkäyttölain mukaiset sisältövaatimukset kulttuuriympäristön näkökulmasta.

Tornionlaakson museo pyytää kuntaa toimittamaan asemakaavan mahdollisen hyväksymispäätöksen liitteinen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 94 §:n mukaisesti viipymättä museolle.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologisen kulttuuriperinnön osalta arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Simon kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto